

Kedves Mária néni !

művészi munkásságának tisztelői,

Hamvainak föld alá temetése utolsó percei előtt a Somogy megyei Múzeum és a művészkollégák nevében szeretnék szólni.

Amikor többször, hosszú, sötétedésig tartó délutáni beszélgetésekben ültünk együtt a magakészítette szerviz fölött teázva, feltárult előttem is, mint sok baráti ismerősének, tisztelőjének a számára mélyen tiszta és tisztességes, szerény emberi és művészi valója. Életrajzát a következőképpen jegyeztem le . Goszthony Mária Bárdibükkön született 1893. augusztus 22-én. Apja dr. Goszthony Mihály Budapesten ügyvéd volt, s itt vidéken ezer holdas birtokot műveltetett. Édesanyja zongorista előadóművész, Kaposváron a tizes években a Katólikus Körben adott néha koncerteket. A szőke, kékszemű Mária iskoláit magántanulóként végezte, a vizsgáit Budapesten tette le. Több nyelven tanult , a költészet és a képzőművészet vonzotta.

Festészeti tanulmányait 1913-ban Münchenben a Weisberger Akadémián kezdte a háború kitöréséig. Az első világháború alatt sebesült katonák ápolását vállalta. Gondolkodásának alakulására hatással volt a budapesti Vasárnapi Kör néven ismert európai rangú progresszív idealista társaság. Egy évig járt 1918-ban a Kernstok és Rippl-Rónai vezette Képzőművészeti Szabadiskolába. Az 1919-ben Kernstok irányítása alatt indult nyergesujfalui nyári művésztelepen is dolgozott. Ennek szervezésében nagy részt vállalt. Ezidőben készült festményein és rajzain Kernstok energikus, Nyolcak- korszakbeli stilusa jelenik meg. A Tanácsköztársaság leverése után - Szamuelyné Szilágyi Jolán festőnő barátnője révén - az üldözött KMP vezetők illegális közvetítője volt. 1920-ban emigrációba kényszerült.

Nevét az akkori hatalom politikailag érthetően, de a szóbeszéd méltatlanul erkölcsileg is megbélyegezte. Ez az esemény szülei társadalmi helyzetére is súlyosan kihatott. Elhatározta, hogy önálló megélhetést szerez, hogy szükség esetén szülei támasza legyen. Az osztrák alpokbeli Villachban élt és festett egy évig, majd Olaszországba utazott. Firenzében rézkarcoló tanfolyamot végzett. Rómában korareneszansz modorú kis szárnyasoltárok készítéséből élt. Jörgensen, a dán katolikus íróval kötött ismeretség hatására a vallásos témájú festészet művelésébe kezdett. 1923-ban hazatért Bárdibükkre, kápolnát építtetett és azt freskóival díszítette. A kápolnát 1925-ben XI. Pius pápa bullája búcsuhellyé nyilvánította, melynek napja minden év augusztus 2-a. 1929-ben visszatért Olaszországba, beiratkozott a Képzőművészeti Akadémiára, és három év múltán diplomát kapott. Assisiben kiállítása volt, s templomi freskókat készített szintén Assisiben, Varesében, Rómában, a csehszlovákiai Kacsorban és Veszprémben. Stílusukban az itáliai naiv ^edekoratívitású korareneszansz mesterek hatása tükröződik. A festészet mellett honfitársnője Josipovich Ida ösztönzésére az itáliai reneszansz kerámiával, annak technológiájával kezdett ismerkedni. A faenzai és derutai műhelyeket látogatták, és 1934-ben keramikus tanfolyamot végeztek Salernóban. A bárdibükki kerámiaműhelyt egy rokont, Goszthony Sárít is beszerelve hárman alapították. A kerámiák korongozását felkérésre kaposvári fazekas mesterek pl. Tamás László és Kurutác Máttyás végezték megadott instrukciók szerint. Ők hárman a dekor festését és az égetést vállalták. Első termékeik az olasz

reneszánsz majolika másolatai voltak. Erről az alapról bontakozott ki egyéni sajátosságuk, amellyel a magyar kerámiaművészetet gazdagították. Funkcionális kerámiát: vázákat, teás; kávé; süteményes-és étkészleteket, gyertyatartókat, patikaedényeket készítettek. Az ónmáz fehér alapra rézből készült világoszöldekekkel, rézoxidból előállított sárgákkal, rózsaszínekkel és bolzanói kékekkel festettek. Legismertebb motívumaik: a reneszánsz arcképek, olasz tájak, virágok, gyümölcsök, madarak. A három keramikus egyéni motívumokkal külön-külön is kísérletezett. Goszthony Máriaé volt pl. az arckép, a szőlőleveles, a gyümölcsszedős, a halas és a hiresen szép napraforgós motívum. Termékeiket az edények alján F betűvel szignálták, amely Fiorenzá, a műhelyük elnevezését, illetve a reneszánsz szellemiséghez való kötődést jelölte.

Josipovich Ida 1978-ban, Goszthony Sári 1979-ben halt meg. Goszthony Mária a Művészeti Alap nyugdíjasaként továbbra is dolgozott. Az égetőkemence szertartásos nyitása után minden alkalommal lelkes gyűjtők serglettek ide. A meghitt, egész Európára kiterjedő barátnői kapcsolatok éltették sokáig frissen a szellemét. „Bizonyára azért oly fontosak a baráti kötelékek, mert a szerelem és az anyai érzések nem adattak meg számomra” - mondotta. Közös élményekkel összenőtt kapcsolatai már csak az emlékeiben éltek.

A megbecsülő tisztelet azonban nem hagyta magára. Művészi tevékenységének elismeréseként 1982-ben megkapta a Somogy megyei Tanács művészeti díját. Alkotásait sok-sok magánszemély ma már nem is használja, hanem féltőn őrzi. A lakások diszeivé váltak azok

a délszaki, napsugaras derűt sugárzó művészi tárgyak, amelyeket megalkotott itt Somogyban elzárkózva.

95 teljes évet és néhány hónapot élt meg. Őriási sorsfordulók tanúja és részese volt. Hazánknak egy évszázadnyi történelmét teszi ki ez az életszakasz. Legtöbbünk, akik itt állunk a hamvai temetésén, csak az utóbbi évtizedek kiszolgáltatott öregségében látott képét őrizzük még magunkban. Ez nem méltó kép. Mindannyian tudjuk, Goszthony Mária nem törekedett soha arra, hogy valamilyen módon is befolyásolja ezt a képet. Sokszor faggatták őt, mint valamely titok őrzőjét, de néki nem volt titka. A maga szerény módján ugyanis nyitottan és tisztán áll a fürkésző utókor előtt. Jellemző, hogy a viszonylag kitárulkozó tulajdonságú művészeti műfajban, a festészetben nem talált a maga számára oly nagy kifejeződési lehetőséget, mint a használati kerámiák ünnepi díszbe öltöztetésében. Legyen hát ez a fehér kerámiákra himzett tündöklő virágbaöltözöttség Goszthony Mária imázsa, örökké érvényes karakterképe.

Kedves Mária néni, köszönjük alkotóélete, munkája felejthetetlen gyümölcseit, kemencetűzben izzított emlékvirágait, szeretettel megőrizzük őket.

Nyugodjék békében !

Bárdibükk, 1989. szeptember 29.

Homáti Csaba